

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES REFERENT A L'ACTUACIÓ D'OFICI RELATIVA AL DRET A LA SALUT (SALUT PÚBLICA)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 3 de juny de 2022, aquesta Sindicatura va decidir iniciar una actuació d'ofici en relació amb l'actuació municipal davant un problema generat en un habitatge al barri de Badal.

La Sindicatura va tenir coneixement d'uns fets a través de RAC1 en data 25 de maig de 2022, quan aquesta emissora va entrevistar el president d'una comunitat de veïns.

Aquest relatava que, en una finca del carrer de Sugranyes, prop de l'estació de metro de Badal, el veïnat s'havia trobat un problema greu, pel qual havien sol·licitat la intervenció municipal i s'havien sentit desemparats.

D'acord amb el seu relat, el veïnat d'aquella finca havia detectat unes pudors intenses, especialment des de mitjan mes d'abril. Com que la situació va persistir, el 9 de maig de 2022 van alertar el cos de bombers en relació amb l'habitatge del 1r 3a, els quals hi van acudir el mateix dia.

El 9 de maig també es van desplaçar fins al lloc una comitiva judicial i els Mossos d'Esquadra, i es va dur a terme l'aixecament d'un cadàver en estat avançat de descomposició. La comitiva judicial va informar el veïnat que l'Ajuntament hi aniria, i els Mossos van manifestar que creien que la persona finada podia haver mort feia dos o tres mesos.

Després de la retirada del cadàver, les pudors van persistir (sembla que a l'habitatge del 1r 3a hi havia parquet). Per això, a través de l'administració de finques, es fa ver una denúncia a l'Ajuntament de Barcelona en data 16 de maig de 2022 per comunicar els fets i sol·licitar una neteja.

Davant la manca de resposta municipal, el president de la comunitat es va dirigir telefònicament a l'Ajuntament, on se'l va informar que l'Ajuntament no hi podia fer res i se li van facilitar les dades d'una empresa de neteja perquè s'hi adrecés directament.

Quan el president de la comunitat va trucar a l'empresa, aquesta el va informar que no podien fer la neteja si no hi havia una persona que es responsabilitzés d'obrir el domicili. Per aquest motiu, va tornar a trucar a l'Ajuntament i, en aquesta ocasió, li van dir que es dirigís al jutjat. Quan s'hi va posar en contacte, el van orientar de nou a l'Ajuntament per a la neteja.

En aquest punt, la comunitat no sabia què havia de fer ni on havia de dirigir-se, i la pudor intensa a la finca persistia, tant en les parts comunes com en alguns dels habitatges.

Dies més tard, la Sindicatura va tenir coneixement que s'havia orientat el veïnat al jutjat per sol·licitar una autorització d'entrada al domicili i poder fer-ne la neteja. Per tant, la situació estava en vies de resolució.

No obstant això, a aquesta Sindicatura li preocupa el fet que, en una situació amb una greu afectació per a la vida quotidiana del veïnat implicat, aquest no hagi pogut comptar amb una actuació clara per part de l'Ajuntament fins que no s'ha acudit als mitjans de comunicació.

En aquesta institució supervisora en altres ocasions s'han rebut queixes per situacions com la descrita, en les quals la resposta o l'actuació municipal ha estat poc àgil i diferent en funció del territori on ha tingut lloc o del servei al qual s'adreça la ciutadania.

L'article 35 de la Carta de drets fonamentals de la Unió Europea recull el dret a la prevenció sanitària. Així mateix, el dret a un habitatge salubre està recollit en l'article XVI de la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat.

La Sindicatura de Greuges de Barcelona té per missió defensar els drets fonamentals i les llibertats públiques, especialment els que es recullen en la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat de Barcelona. Per fer-ho, té la facultat discrecional de promoure investigacions d'ofici amb l'objectiu de supervisar les activitats de l'Administració municipal (com preveuen, entre altres, l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i l'article 41.2 de la Carta de drets i deures de Barcelona).

D'acord amb aquesta base normativa, aquesta institució ha iniciat un expedient d'ofici amb l'objectiu de conèixer els protocols d'actuació municipal quan apareix una persona difunta en un domicili i aquest fet genera molèsties als habitatges propers i possibles afectacions al dret a la salut del veïnat.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Per tal d'estudiar els fets, es va sol·licitar, en data 7 de juny de 2022, informació al **Districte de Sants-Montjuïc**.

Resposta dels òrgans afectats

En data 11 de juliol de 2022, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'informe municipal exposa el següent:

En data 19 de maig de 2022, es va donar d'alta l'expedient sobre la base d'una instància telemàtica de data 16 de maig de 2022. Cal tenir en compte, però, que aquesta no és la via per notificar a l'Ajuntament una situació considerada urgent.

En data 25 de maig de 2022, la gerent del Districte va avisar les direccions de serveis de la situació reflectida en la instància.

El 26 de maig de 2022 es va inspeccionar la finca i es van constatar les fortes olors des de l'entrada de la finca, que eren especialment potents al replà del pis afectat. L'estat del cos, així com la situació de les deixalles a l'interior de l'habitatge, feia evidents els problemes d'insalubritat i infecció que se'n podien derivar en una finca habitada per més d'una vintena d'unitats familiars, tal com havien denunciat i reiterat els veïns i veïnes mateixos a diversos mitjans de comunicació, fet que va generar alarma social.

Es va informar l'administració de finques (en comunicacions orals i escrites) que, com a representants de les propietats (i, per tant, també de l'immoble afectat), tenien legitimitat per demanar al jutjat l'entrada al domicili per fer-ne la neteja i la desinfecció. L'Ajuntament està legitimitat a fer-ho de manera subsidiària i, per aquest motiu, va iniciar el procés administratiu de requeriment a la propietat.

En data 31 de maig de 2022, sobre la base de les informacions aportades per la nova instància de l'administració de finques de data 30 de maig de 2022, i atès que l'informe de Bombers indicava com a persona afectada l'"estadanta del pis, trobada èxitus", es va modificar la part denunciada en un nou informe d'inspecció als "ignorats hereus" de la difunta ciutadana.

Posteriorment, es va intentar notificar en dues ocasions la incoació de l'expedient (1 de juny de 2022 i 3 de juny de 2022), amb resultat infructuós. Per tant, en data 9 de juny de 2022, es va efectuar la notificació a través del *Butlletí Oficial de l'Estat* (BOE).

Vist que la comunitat de propietaris i l'administració de finques no volien demanar l'entrada al domicili (al Districte no li constava que ho haguessin fet, malgrat que havien demanat la documentació pertinent en diverses ocasions), l'Ajuntament va decidir sol·licitar l'entrada al domicili per via extraordinària per motius sanitaris.

Així, el divendres 3 de juny de 2022 la presidenta de l'Agència de Salut Pública de Barcelona va demanar al jutjat de guàrdia l'entrada al domicili. L'endemà mateix, el jutjat la va denegar perquè va considerar que no hi estava acreditat el risc greu i imminent.

El Districte va provar una altra via i el dilluns 13 de juny de 2022 va sol·licitar l'entrada al jutjat del Tribunal Contenciós Administratiu. El dia 17 de juny, el jutjat la va autoritzar i s'hi va anar a fer una primera valoració aquell mateix dia.

El dilluns 20 de juny de 2022 es va fer la neteja amb la presència d'una persona representat de la inspecció del Districte; la neteja va tenir un cost de 1.500 euros.

Així doncs, la responsabilitat de netejar el pis recau sobre la propietat i, quan això no és possible, l'assumeix subsidiàriament l'Ajuntament de Barcelona, tal com va fer en aquest cas. Tanmateix, la comunitat de propietaris i l'administració de finques tenien dret a demanar l'entrada al domicili per fer la neteja. Aquesta hagués estat la via més ràpida i així es va explicar a les dues entitats, que no van voler exercir aquesta potestat.

Per aquest motiu, l'Ajuntament va haver de demanar al jutjat, també de manera subsidiària, l'accés al domicili per la via d'urgència. Però cal tenir en compte que aquesta potestat està reglada i és especialment garant del seu compliment, sobretot pel que fa als terminis de notificació, que cal respectar en tot cas. En conseqüència, no es pot actuar de manera més ràpida que el que estableix la normativa.

Pel que fa l'existència d'un protocol per a aquest tipus de situacions (defunció d'una persona sense persones hereves i retirada del domicili pels serveis de salvament), no consta que n'hi hagi un.

Per aquest motiu, el Districte ha elevat al consistori la necessitat d'establir un protocol d'actuació, però no respecte de l'actuació de neteja un cop tancat el pis (que és responsabilitat de les persones propietàries i de la comunitat) sinó de l'actuació de la comitiva judicial i de Bombers.

CONSIDERACIONS

1. La comunicació de l'Ajuntament amb el veïnat i l'administració de finques

L'informe municipal indica que ni l'administració de finques ni la comunitat de propietaris volien demanar l'entrada al domicili al jutjat, a pesar que l'Ajuntament els va indicar que estaven legitimats per fer-ho.

Tanmateix, del relat del veïnat es desprèn que sí que van dirigir-se al jutjat. Però sembla que la seva petició va tenir a veure amb la neteja i no amb l'accés al domicili, motiu pel qual el jutjat els va orientar novament cap a l'Ajuntament.

Per tant, es desprèn del desenvolupament dels fets que el veïnat o l'administració de finques no tenien clara quina era la funció de cada administració implicada. Per aquest motiu, van sol·licitar al jutjat actuar sobre una qüestió que és aliena a les seves funcions.

Això ens interpel·la a **reflexionar sobre si la comunicació de l'Ajuntament amb les parts implicades va ser suficientment clara i fluïda.**

En una situació com la descrita, en la qual el veïnat ha de conviure durant mesos amb una situació d'insalubritat que comporta una gran preocupació i inquietud, és necessari que el consistori tingui la **predisposició de tenir un diàleg proper i empàtic amb la ciutadania**, d'acord amb l'article 3.1 de la Llei 40/2015, de règim jurídic del sector públic.

2. Pertinència de l'actuació municipal

La Sindicatura de Greuges reconeix que la neteja i el manteniment dels habitatges són responsabilitat de les persones propietàries i de la comunitat de veïns. Quan, a més, es donen problemes que poden afectar les condicions de vida del veïnat o el poden exposar a riscos sanitaris, hi ha prou elements perquè l'administració de la finca actuï davant el jutjat corresponent.

No obstant això, aquesta institució considera que **són precisament aquestes circumstàncies excepcionals les que fan necessàries que l'Administració pública local prengui les mesures adients per vetllar per la salut pública de la ciutadania.**

Per tant, considerem que l'Ajuntament ha actuat amb diligència per tal de resoldre la situació.

De fet, l'article 68.1.a) de la Llei 15/1990, d'ordenació sanitària de Catalunya, estableix que, en el marc sanitari públic de Catalunya, els ajuntaments són competents per prestar els serveis sanitaris relatius al control sanitari d'edificis i llocs d'habitatge i de convivència humana. En termes similars es pronuncia la Carta municipal de Barcelona, en l'article 103.3.f) pel que fa a l'àrea d'actuació municipal en matèria de sanitat i salut pública, en què estableix el control sanitari d'edificis i llocs d'habitatge i convivència humana.

Així mateix, l'article 52.d) de la Llei 18/2009, de salut pública, determina com a serveis mínims dels ens locals la gestió del risc per a la salut en llocs habitats.

A més, la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat, signada per l'Ajuntament de Barcelona, en l'article XVI.1 fa referència al fet que tots els ciutadans i les ciutadanes tenen dret a un habitatge digne, segur i salubre.

3. Sobre què va originar l'actuació municipal

El fet que s'efectués la inspecció dies després dels fets permet presumir que el Districte de Sants-Montjuic no havia rebut cap comunicació dels serveis actuants en data 9 de maig o bé que no actua d'ofici davant d'aquestes situacions.

Si es va donar el primer supòsit, podria ser a causa de la manca de protocol, com apunta el Districte. Per tant, seria evident la necessitat de crear-ne un per garantir la transmissió d'informació a les administracions que poden estar-hi implicades, així com la seva coordinació.

Si, per contra, el Districte no va intervenir d'ofici sinó que ho va fer a partir d'una petició del veïnat (i, possiblement, per la repercussió mediàtica dels fets), la Sindicatura considera necessari que un eventual protocol prevegi l'actuació d'ofici de l'Ajuntament.

4. Necessitat d'un protocol

El Districte ha elevat la necessitat de crear un protocol d'actuació a escala municipal que permeti donar cobertura a situacions com la descrita. La Sindicatura de Greuges de Barcelona aplaudeix aquesta iniciativa. Compartim la valoració que s'ha fet de la importància de disposar d'una eina així per fer més eficaç l'actuació de l'Administració.

En aquest punt, però, cal matisar que la proposta del Districte de Sants-Montjuic planteja límits sobre els aspectes que s'han de tractar o incloure en aquest protocol. Des d'aquesta institució supervisora, atenent el que estableix la normativa esmentada abans, es considera que **el protocol hauria d'incloure, de forma clara, totes les**

possibilitats que es poden donar en aquest tipus de situacions, ja que la seva finalitat última ha de ser la de vetllar per la resolució del problema i pel restabliment de les condicions de salubritat de les finques i els habitatges.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació del Districte de Sants Montjuic ha estat ajustada a dret i eficaç, malgrat que hi ha recorregut de millora.**

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar a la Regidoria de Salut, Envel·liment i Cures i a la Gerència de Coordinació Territorial i de Proximitat** que s'elabori un protocol d'actuació en situacions com la descrita o, si ja n'hi ha un, que es revisi.
- **Recomanar al Districte de Sants-Montjuic, a la Regidoria de Salut, Envel·liment i Cures i a la Gerència de Coordinació Territorial i de Proximitat** que s'incorpori al protocol la indicació d'assegurar una comunicació fluida i un acompanyament proper en situacions excepcionals com la descrita.
- **Recomanar al Districte de Sants-Montjuic, a la Regidoria de Salut, Envel·liment i Cures i a la Gerència de Coordinació Territorial i de Proximitat** que, en cas que no existeixi un protocol i a l'espera que s'elabori un, es vetlli per garantir una comunicació fluida i un acompanyament proper en situacions que excepcionals com la descrita.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.

